

TODISTUS KOULULLE

eve **FAKTA**

7.3.2017

Aiemmin julkaistu EVA Fakta -sarjassa:

Näin työmarkkinat toimivat (2015)

Verojen kirja (2. täydennetty painos) (2015)

Hyvinvointivaltio numeroina (5. täydennetty painos) (2015)

Kuka Suomessa tekee työt? (2015)

Tästä Suomi elää (2014)

Julkaisut löytyvät osoitteesta www.eva.fi/julkaisut/faktat

Kustantaja: Taloustieto Oy

Painopaikka: Next Print Oy, Helsinki 2017

EVA Fakta 1/2017

ISSN 2342-7175 (painettu)

ISSN 2342-7183 (pdf)

ISBN 978-951-628-679-5 (painettu)

ISBN 978-951-628-680-1 (pdf)

Esipuhe

Kun maailma murjoo ja talouskin laahaa, suomalainen turvautuu loitsuun, joka alkaa ”koulutuksella” ja päättyy ”osaamiseen”. Koulu tuottaa osaamista, joka tekee meistä vahvoja ja vastustuskykyisiä.

Kaikki tietävät, että suomalainen koulu on hyvä, joskaan ei niin hyvä kuin viime vuosikymmenellä. Mutta kuinka hyvä se tarkalleen on? Paljonko oppimistuloksemme ovat oikeastaan heikentyneet ja kuka on vienyt paikkamme kärjessä? Ja millä hinnalla tämä suomalainen mallikoulu toimii?

EVA Fakta -sarjan tarkoituksena on tuottaa täsmällistä tietoa yhteiskunnallisen keskustelun pohjaksi. Siksi tähän kirjaseen on koottu keskeiset tiedot koulutusjärjestelmästä. Tulos vahvistaa eräät pahat epäilykseni: korkeakoulutus käynnistyy liian monilla liian myöhään ja kestää aivan liian kauan (s. 14–18) – peräti 22 vuotta peruskoulun ykkös-luokalta maisteriksi! Toisaalta kun katsotaan koulutuksen tuottamia hyötyjä loppuelämän tuloina (s. 28–29), on helppoa nähdä että koulunkäynti todella kannattaa.

Esitän parhaat kiitokseni kaikille tätä aineistoa koonneille, erityisesti tutkija Pekka Myrskylälle ja Tilastokeskuksen kehittämispäällikölle Kaija Ruotsalaiselle.

Helsingissä 7. maaliskuuta 2017

Matti Apunen

Johtaja

EVA

Sisältö

Koulutuksen laatu	4
Koululaisten lukutaito Suomessa, Ruotsissa ja Virossa vuosina 2000–2015	5
Koululaisten matematiikan taito Suomessa, Ruotsissa ja Virossa vuosina 2000–2015	6
Koululaisten luonnontieteiden taito Suomessa, Ruotsissa ja Virossa vuosina 2000–2015	7
Aikuisten lukutaito eräissä EU-maissa vuonna 2012	8
Aikuisten numerotaito eräissä EU-maissa vuonna 2012	9
Aikuisten tietotekninen ongelmanratkaisutaito eräissä EU-maissa vuonna 2012	10
Yliopistojen menestyminen kansainvälisissä vertailuissa vuonna 2016	11
Opiskelijoiden omasta yliopistostaan antama myönteinen palaute vuosina 2013–2015	12
Koulutuksen kesto	13
Odotettavissa oleva koulutusaika eräissä EU-maissa vuonna 2014	13
Opintojen tyypillinen kesto eri koulutustasoilla vuonna 2014	14
Ylioppilastutkinnon ja ammatillisen tutkinnon tavoiteajassa suorittaneet vuosina 2003–2014	15
Ammattikorkeakoulu- ja korkeakoulututkinnon tavoiteajassa suorittaneet vuosina 2000–2014	16
Peruskoulun päättäneiden sijoittuminen jatko-opintoihin vuosina 2000–2014	17
Uusien ylioppilaiden sijoittuminen jatko-opintoihin vuosina 2000–2014	18
Sisäänpääsy yliopistoittain vuonna 2016	19
Opintojen keskeyttäminen koulutustasoittain vuosina 2000–2014	20
Opiskelijoiden työssäkäynti opiskelupaikan mukaan vuosina 2000–2014	21

Koulutuksen hyödyt	22
Työkäisen väestön koulutusrakenne eräissä EU-maissa vuonna 2015	22
Tutkinnon suorittaneiden osuus väestöstä sukupuolen mukaan vuosina 1970–2015	23
Väestön koulutusasteen kehitys vuosina 1970–2015	24
Isän koulutustason vaikutus lapsen koulutukseen vuonna 2015	25
Työllisyysasteet koulutustason mukaan vuosina 1987–2014	26
Yliopistotutkinnon suorittaneiden työllisyys oppilaitoksen mukaan vuosina 2010–2014	27
Miesten arvioidut koko työuran aikaiset tulot koulutustason mukaan	28
Naisten arvioidut koko työuran aikaiset tulot koulutustason mukaan	29
Koulutuksen kustannukset	30
Korkeakouluopiskelijoiden opintotuen rakenne vuosina 2000–2015	30
Koulutuksen keskimääräiset yksikköhinnat vuosina 2010–2016	31
Opetushenkilöstön palkkojen osuus koulujen kustannuksista vuonna 2014	32
Yliopistojen rahoitus ja kustannukset vuonna 2015	33
Koulutuksen käyttömenojen jakautuminen vuosina 1995–2016	34
Koulutusmenot suhteessa bruttokansantuotteeseen eräissä EU-maissa vuonna 2013	35

Koulutuksen laadun mittaaminen

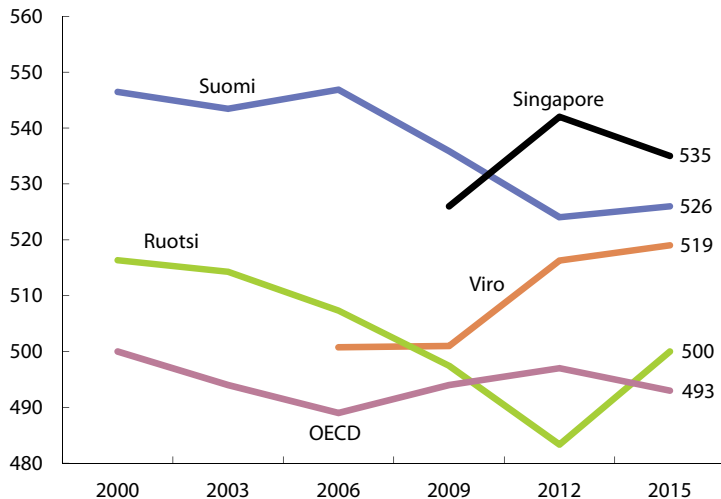
Koulutuksen laatua mitataan yleensä arvioimalla oppimistuloksia. Kansainvälisistä laatuvertailuista tunnetuimmat ovat teollisuusmaiden järjestön OECD:n PISA ja PIAAC. Myös 69-maan IEA-järjestö tekee arviointeja, ja niistä tunnetuimmat ovat PIRLS, TIMMS ja ICCS.

OECD:n PISA vertailee 15-vuotiaiden peruskoululaisten osaamista. Arvioitavana ovat lukutaito sekä matematiikan ja luonnonteiden osaaminen ongelmatilanteiden ratkaisemisessa (s. 5–7).

OECD:n PIAAC taas vertailee aikuisikäisten, 16–65-vuotiaiden, perustaitojen tasoa. Mukana ovat lukutaito, numerotaito ja tietotekniikkaa soveltavaa ongelmanratkaisutaito (s. 8–10).

Korkeakoulutuksen arviointi perustuu pääosin tutkimuksen laatuun keskittyviin kansainvälisiin vertailuihin (s. 11). Lisäksi kehitteillä on opetuksen ja opiskelijan näkökulmasta tehtäviä yliopistojen arviointeja, kuten OECD:n AHELO-hanke, U-Multirank-vertailu sekä kotimainen yliopistojen yhteinen Kandipalaute (s. 12).

Koululaisten lukutaito Suomessa, Ruotsissa ja Virossa 2000–2015 (pistettä)

Suomalaiset koululaiset ovat lukutaidoltaan keskimäärin Euroopan parhaita. Viime vuosina 15-vuotiaat suomalaiset ovat kuitenkin menestyneet aiempaa heikommin lukutaitoa mittaavassa PISA-tutkimuksessa.

Virolaiset ja myös ruotsalaiset koululaiset ovat vertailussa parantaneet suoritustaan. Lukutaidoltaan maailman parhaat peruskoululaiset löytyvät Singaporesta.

Lähde: OECD/PISA.

Vuosi	Suomen sijoitus
2015	4.
2012	6.
2009	3.
2006	2.
2003	1.
2000	1.

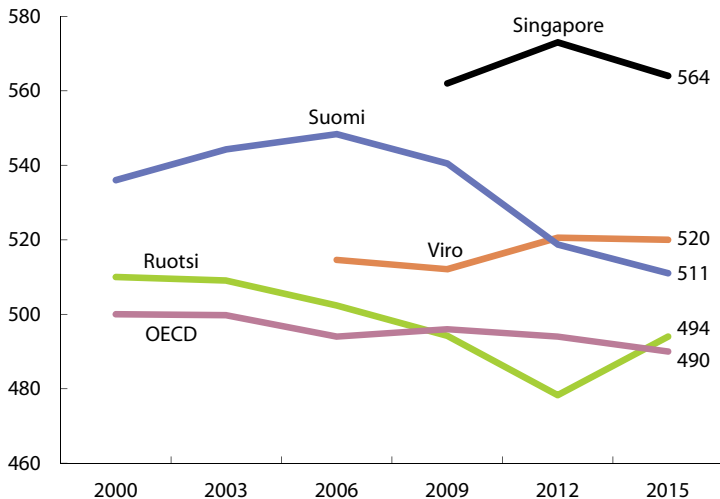
Koululaisten matematiikan taito Suomessa, Ruotsissa ja Virossa 2000–2015* (pistettä)

Suomalaisten koululaisten keskimääräinen matematiikan osaaminen on heikentynyt selvästi viime vuosina. Vaikka Suomi on matematiikassa yhä Euroopan kärkeä, ohi menevät Viron lisäksi myös Hollanti, Sveitsi ja Tanska.

Suomen vahvuus on matematiikan osaamisen tasavertaisuus. Huippuosaajia on suomalaisista 15-vuotiaista kaksi prosenttia, kuten OECD-maissa keskimäärin.

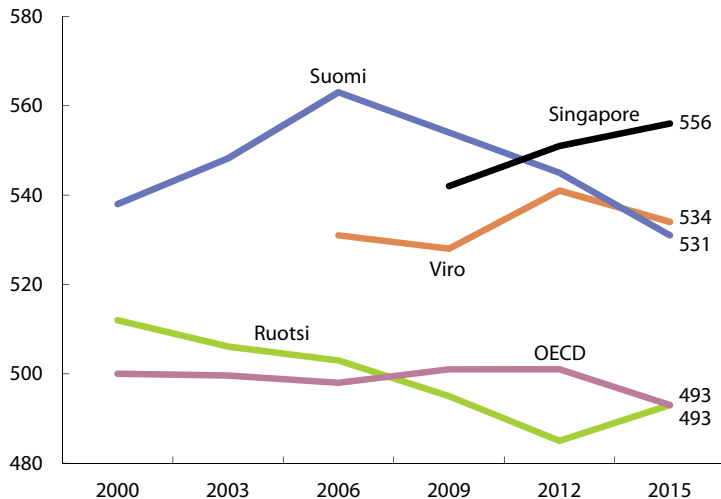
Lähde: OECD/PISA.

Vuosi	Suomen sijoitus
2015	13.
2012	12.
2009	6.
2006	2.
2003	2.
2000	5.

* Vuoden 2000 tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia muiden tulosten kanssa.

Koululaisten luonnontieteiden taito Suomessa, Ruotsissa ja Virossa 2000–2015* (pistettä)

* Vuosien 2000 ja 2003 tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia uudempien tulosten kanssa.

Suomalaisten koululaisten keskimääräinen luonnontieteiden osaaminen on heikentynyt viime vuosina, vaikka maamme sijoittuu yhä OECD-maiden kärkikastiin. Suomalaisnuorten suhteellisesti heikoin luonnontieteiden alue on biologia.

Maailman parhaita luonnontieteissä ovat Singaporen ja Japanin koululaiset, Euroopan parhaita taas virolaiset.

Lähde: OECD/PISA.

Vuosi	Suomen sijoitus
2015	5.
2012	5.
2009	2.
2006	1.
2003	1.
2000	4.

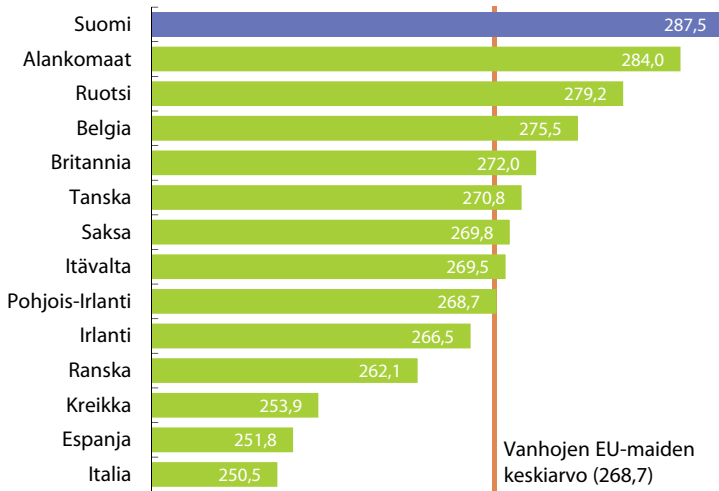
Aikuisten lukutaito eräissä EU-maissa 2012 (pistettä)

Suomalaisten lukutaito on kansainvälisesti vertaillen erinomainen. Keskimäärin olemme parempia lukemaan kuin ruotsalaiset ja muut vanhojen EU-maiden kansalaiset. Kreikka, Espanja ja Italia jäävät vertailun hännille.

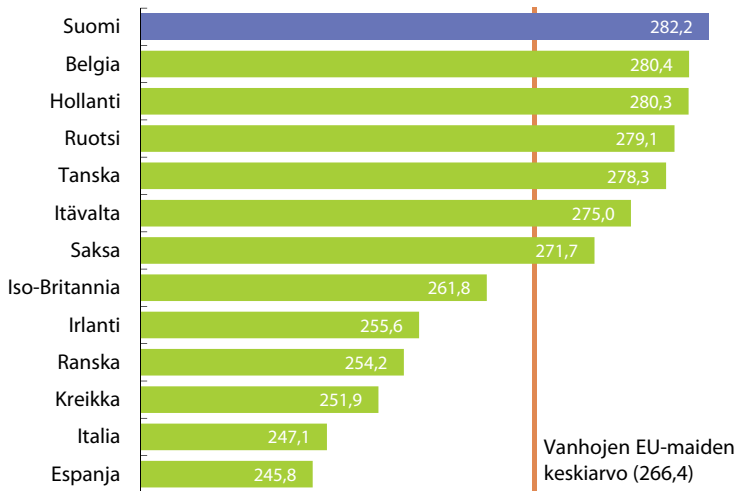
Suomalaisten lukutaidossa on kuitenkin huomattavia eroja. Kirjoitetun tekstin huippuosajia on noin 22 prosenttia aikuisista, ja lukutaidoltaan heikkoja 11 prosenttia.

Lukutaitoa arvioitiin tehtävillä, jotka mittasivat kykyä ymmärtää ja käyttää kirjoitettua tekstiä. Lukutaito on numero- ja ongelmanratkaisutaidon ohella tiedon käsittelyn ja hallinnan perustaito (ks. s. 9–10).

Lähde: OECD/PIAAC.

Aikuisten numerotaito eräissä EU-maissa 2012 (pistettä)

Suomalaiset ovat vanhojen EU-maiden parhaita myös numerotaidossa. Muut pohjoismaat jäävät pisteissä hieman suomalaisten alapuolelle. Espanjalaiset ja italialaiset taas pärjäävät numeroiden kanssa heikoimmin.

Noin 20 prosenttia suomalaisista on numerotaidon huippuosaajia ja noin 13 prosenttia heikkoja. Espanjassa ja Italiassa huippuosaajia on vain 4–5 prosenttia aikuisista ja heikkoja lähes kolmasosa.

Numerotaitoa arvioitiin tehtävillä, jotka mittasivat kykyä hankkia, käyttää ja tulkita matemaattista tietoa työ- ja arkielämän tilanteissa.

Lähde: OECD/PIAAC.

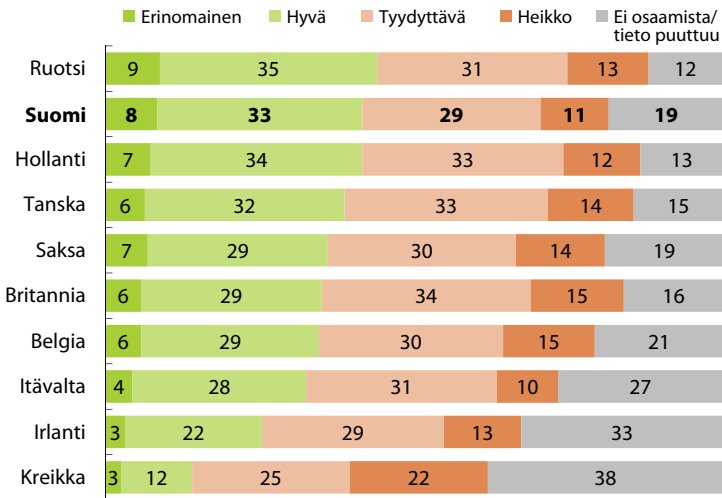
Aikuisten tietotekninen ongelmanratkaisutaito eräissä EU-maissa 2012 (prosenttia)

Suomalaiset sijoittuvat EU-maiden kärkijoukkoon tietoteknisessä ongelmanratkaisutaidossa. Vain ruotsalaiset ovat tietoteknisessä ongelmanratkaisussa meitä parempia.

Tietoteknisiä huippuosajia suomalaisaikuisista on 8 prosenttia. He osaavat hyödyntää digitaalista teknologiaa ja verkkoja tiedonhankinnassa ja viestinnässä erinomaisesti.

Suomalaisista 30 prosentilla kyky käyttää tietokonetta on heikko tai olematon. Ruotsissa näihin ryhmiin luetaan 25 prosenttia aikuisista ja Kreikassa jopa 60 prosenttia.

Lähde: OECD/PIAAC.

Yliopistojen menestyminen kansainvälisissä vertailuissa 2016 (sijoitus)

	Quacquarelli Symonds (QS) (mukana 916 yliopistoa)	Times Higher Education (THE) (980)	NT-yliopisto (500)	Shanghai ARWU (500)
Helsingin yliopisto	91.	91.	71.	56.
Aalto-yliopisto	133.	201.–250.	332.	401.–500.
Turun yliopisto	234.	301.–350.	304.	401.–500.
Tampereen teknillinen yliopisto	319.	501.–600.	-	-
Jyväskylän yliopisto	338.	401.–500.	-	-
Itä-Suomen yliopisto	382.	351.–400.	339.	301.–400.
Oulun yliopisto	411.–420.	201.–250.	445.	401.–500.
Tampereen yliopisto	501.–550.	251.–300.	437.	-
Åbo Akademi	501.–550.	-	-	-
Lappeenrannan tekn. yliopisto	-	501.–600.	-	-

Suomalaisyliopistot eivät sijoitu maailman huippuyliopistojen joukkoon. Vain Helsingin yliopisto ylittää keskeisissä vertailuissa maailman sadan parhaan yliopiston joukkoon.

Suomalaisyliopistot näyttävät olevan kansainvälisesti vertaillen parempia opetuksessa kuin tutkimuksessa. Tutkimuksen laatua korostavissa vertailuissa (NT, ARWU) yliopistomme jäävät keskiarvon alapuolelle, mutta myös opetuksen huomioivissa (QS, THE) nousevat keskiarvon yläpuolelle.

Vuoden 2016 vertailuissa Lapin yliopisto, Vaasan yliopisto, Svenska handelshögskolan ja Taideyliopisto jäivät ilman mainintoja.

Lähteet: vertailut, ks. s. 36.

Opiskelijoiden omasta yliopistostaan antama myönteinen palaute 2013–2015 (prosenttia)

Yliopisto-opiskelijat ovat verrattain tyytyväisiä omaan yliopistoonsa ja opintojensa sujumiseen. Yliopistojen valtakunnallisessa opiskelijakyselyssä 75 prosenttia opiskelijoiden antamasta palautteesta oli myönteistä vuosina 2013–2015.

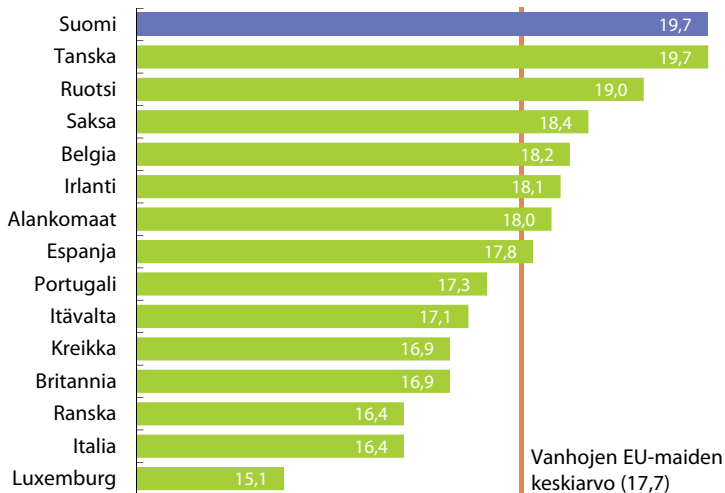
Selvästi tyytyväisimpiä ovat Lappeenrannan teknillisen yliopiston opiskelijat. Tyytymättömmimpiä ovat taas Aalto-yliopiston opiskelijat.

Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa yliopistoille kyselyn perusteella kolme prosenttia perusrahoituksesta.

Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö/
Kandipalaute.

Odotettavissa oleva koulutusaika* eräissä EU-maissa 2014 (vuotta)

* Ikävuosien 5 ja 39 välillä.

Suomalaisten ja tanskalaisten odotettavissa olevat koulutusajat ovat kaksi vuotta pidemmät kuin vanhoissa EU-maissa keskimäärin. Viisivuotias suomalainen viettää koulutuksessa arviolta lähes 20 vuotta ennen kuin täyttää 40 vuotta.

Keskimäärin odotettavissa oleva koulutusaika on vanhoissa EU-maissa hieman alle 18 vuotta. Lyhyimmät koulutusajat ovat Luxemburgissa, Italiassa ja Ranskassa. Myös Britanniassa ja Kreikassa odotettavissa oleva koulutusaika jää alle 17 vuoden.

Odotettavissa oleva koulutusaika on arvioitu ikäluokkien koulutukseen osallistumisen perusteella.

Lähde: OECD.

Opintojen tyypillinen kesto eri koulutustasoilla 2014 (vuotta)

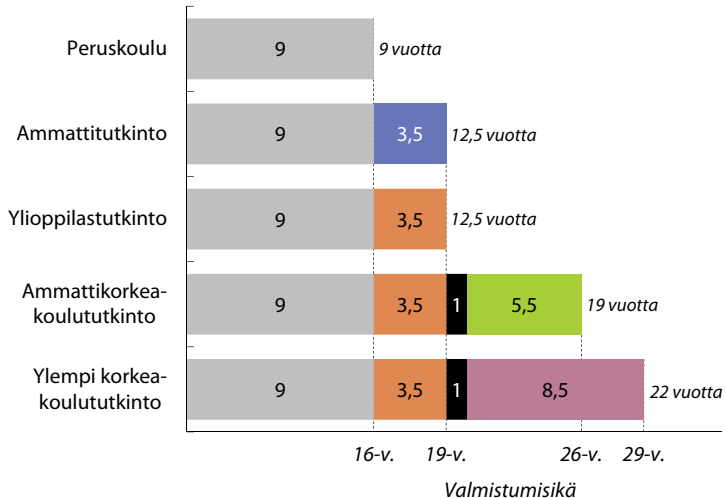
Valtaosa käy 9-vuotisen peruskoulun 16. ikävuoteen mennessä. Jatko-opintojen mediaanikesto vaihtelee koulutustason mukaan.

Noin 66 prosenttia opiskelijoista hankkii ammatillisen tutkinnon 3½ vuodessa. Lukion valinneista noin 81 prosenttia valmistuu samassa 3½ vuodessa.

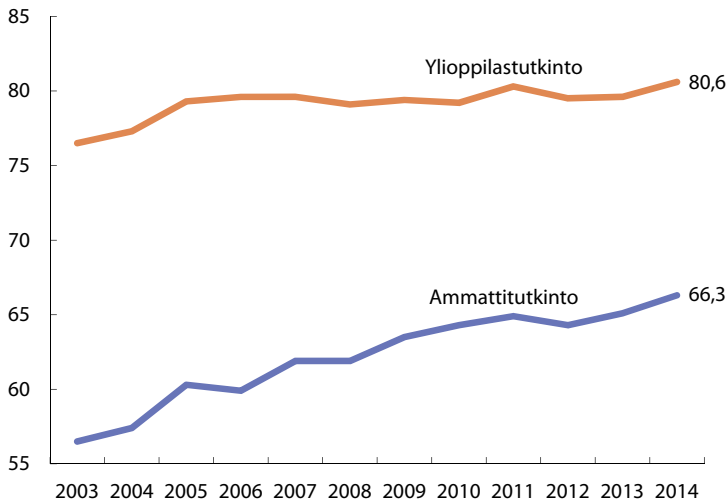
Uusista ylioppilaista 68 prosenttia pitää väli vuoden ennen jatko-opintoja ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa (s. 18). Tavoite-ajassa näistä oppilaitoksista valmistuu vähemmistö opiskelijoista (s. 16).

Noin 58 prosenttia opiskelijoista saa ammattikorkeakoulututkinnon 5½ vuodessa. Maisterintutkintoa enemmistö, 58 % opiskelijoista, suorittaa 8½ vuotta.

Lähde: Tilastokeskus/Opintojen kulku.

Ylioppilastutkinnon ja ammatillisen tutkinnon* tavoiteajassa suorittaneet 2003–2014 (prosenttia)

* Nuorille suunnattu koulutus, ei sisällä aikuiskoulutusta.

Lukion suorittaa 3½ vuoden tavoiteajassa noin 80 prosenttia opiskelijoista. 2000-luvulla lukion tavoiteajassa suorittavien määrä on hieman kasvanut.

Valtaosa lukiolaisista hajauttaa ylioppilastutkinnon suorittamisen vähintään kahdelle tutkintokerralle. Vain kymmenisen prosenttia kirjoittaa tutkinnon yhdellä kertaa.

Ammattitutkinnon suorittaa 3½ vuoden tavoiteajassa noin 66 prosenttia opiskelijoista. Ammattiopinnoissa tavoiteajassa pysyminen on selvästi yleistynyt, sillä vuonna 2003 tavoiteajassa pysyi 56 prosenttia opiskelijoista.

Lähde: Tilastokeskus/Opintojen kulku.

Ammattikorkeakoulu- ja korkeakoulututkinnon tavoiteajassa suoritaneet 2003/2007–2014 (prosenttia)

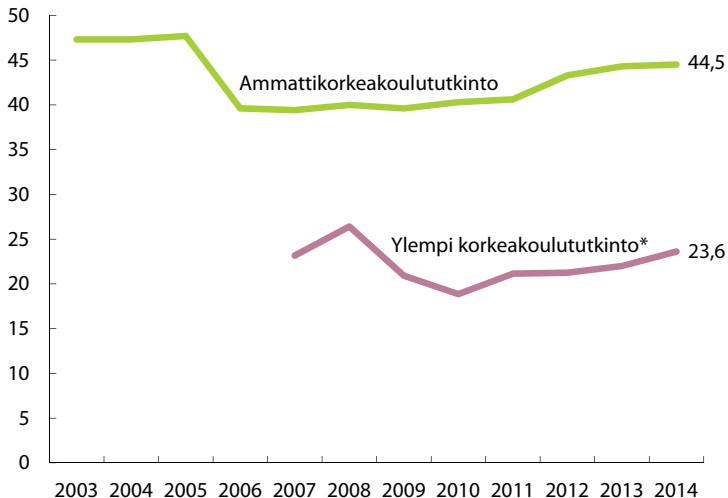
Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaa 5½ vuoden tavoiteajassa vain noin 24 prosenttia opiskelijoista.

Eniten tavoiteajassa valmistuu yhteiskuntatieteitä, liiketaloutta tai hallintoa opiskelleita, noin 30 prosenttia. Luonnontieteiden alalta vain 13 prosenttia valmistui tavoiteajassa.

Noin 45 prosenttia opiskelijoista valmistui ammattikorkeakoulusta 4½ vuoden tavoiteajassa vuonna 2014.

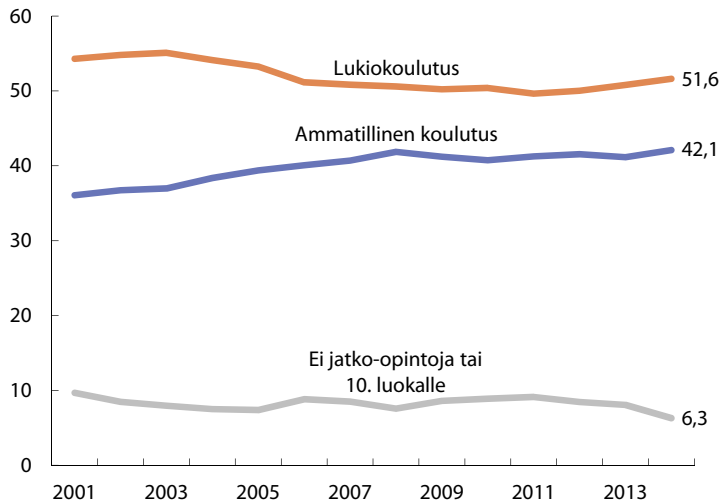
Miehillä korkeakoulututkinnon suorittaminen vie keskimäärin naisia pidempään, sillä osa heistä suorittaa opiskeluaikanaan varusmiespalveluksen.

Lähde: Tilastokeskus/Opintojen kulku.

* Tietoja vuosilta 2003–2006 ei ole saatavilla.

Peruskoulun päättäneiden sijoittuminen jatko-opintoihin 2000–2014 (prosenttia)

Valtaosa peruskoulun päättäneistä jatkaa opintoja ilman väli vuotta. Väli vuotta pitävien tai jatko-opintoihin hakeutumatta jättäneiden määrä oli 4,4 prosenttia vuonna 2014.

Yli puolet peruskoulun suorittaneista hakeutuu lukioon. Ammatilliseen koulutukseen hakeutuvien määrä on noussut 42 prosenttiin ikäluokasta, kun vuonna 2000 heitä oli 36 prosenttia.

Lähde: Tilastokeskus/Koulutukseen hakeutuminen.

Peruskoulun vuonna 2014 päättäneet **57 853**

Lukioon	29 857
Ammatilliseen koulutukseen	24 357
10. luok./valmistavaan koul.	1 102
Ei välittömiä jatko-opintoja	2 537

Uusien ylioppilaiden sijoittuminen jatko-opintoihin 2005–2015 (prosenttia)

Lähes 70 prosenttia uusista ylioppilaisista pitää väli vuoden, eikä jatka opintoja samana vuonna.

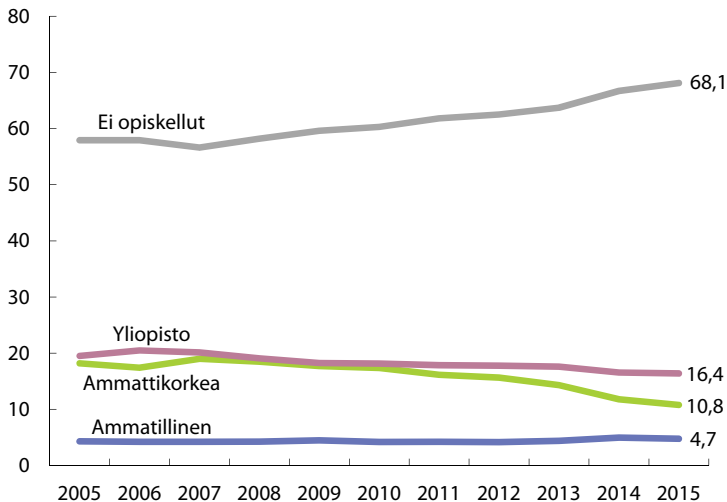
Väli vuoden pitävien määrä on viime vuosina noussut yli 10 prosenttia, mikä voi kertoa opiskelupaikan saamisen vaikeutumisesta.

Vain 16 prosenttia uusista ylioppilaisista sai opiskelupaikan yliopistosta ja 11 prosenttia ammattikorkeakoulusta vuonna 2015. Korkeakouluihin haki uusista ylioppilaisista 75 prosenttia.

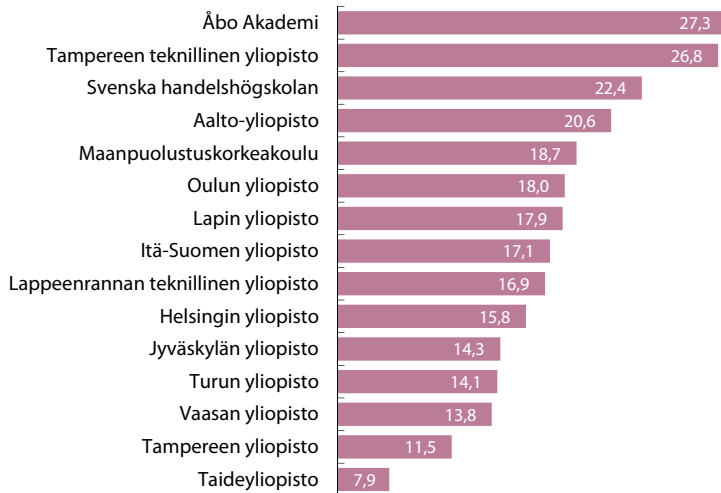
Lähde: Tilastokeskus/Koulutukseen hakeutuminen.

Uusia ylioppilaita vuonna 2015 **31 077**

Yliopistoon	5 090
Ammattikorkeakouluun	3 347
Ammatilliseen koulutuk.	1 474
Ei välittömiä jatko-opintoja	21 166

Sisäänpääsy yliopistoittain 2016 (prosenttia)

Helppimmin opiskelupaikan saa Åbo Akademiasta ja Tampereen teknillisestä yliopistosta. Myös Hankenista ja Aalto-yliopistosta sai opiskelupaikan yli 20 prosenttia hakijoista vuonna 2016.

Vaikeinta sisäänpääsy oli Taideyliopistoon, jonne pääsi vain 7,9 prosenttia hakijoista.

Vuonna 2016 yliopistoissa oli aloituspaikkoja lähes 33 000.

Lähde: Opetushallitus.

Eniten aloituspaikkoja vuonna 2016

Tampereen yliopisto	6 653
Helsingin yliopisto	5 880
Turun yliopisto	3 363
Itä-Suomen yliopisto	3 335

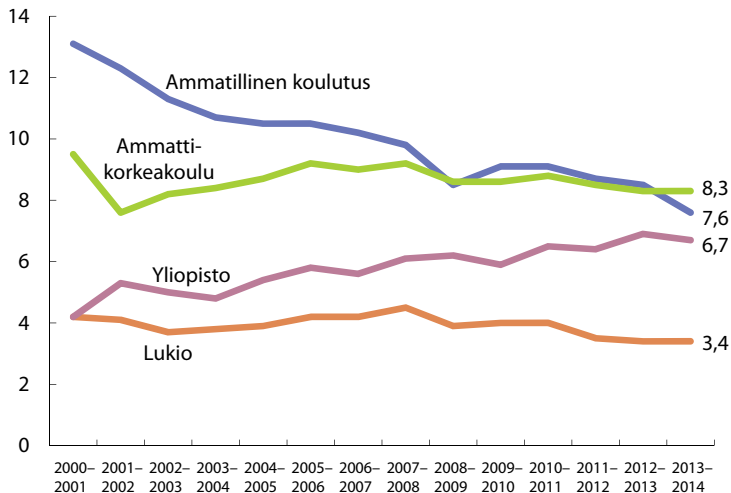
Opintojen keskeyttäminen koulutustasoittain 2000–2014 (prosenttia)

Joka lukuvuosi opinnot keskeyttää arviolta 5,5 prosenttia opiskelijoista. 2000-luvulla opintojen keskeyttäminen on hieman yleistynyt yliopisto-opinnoissa, mutta vähentynyt ammatillisessa koulutuksessa.

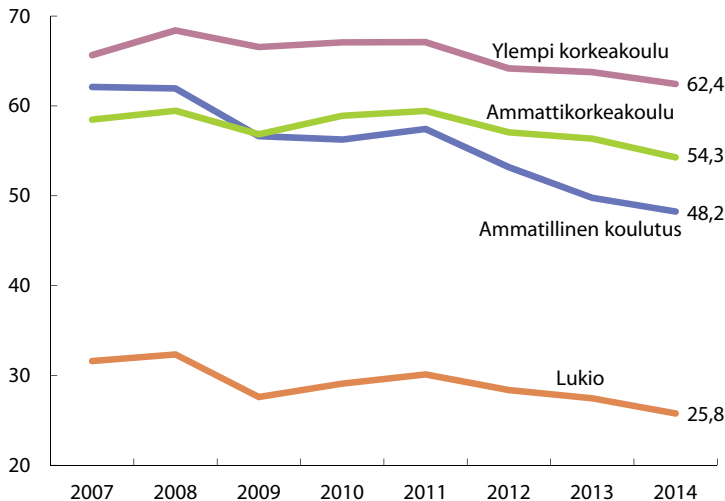
Lukuvuonna 2013–2014 opinnot keskeytti 6,7 prosenttia yliopisto-opiskelijoista.

Hieman yleisempää opintojen keskeyttäminen oli ammattikorkeakouluissa (8,3 %) ja ammatillisessa koulutuksessa (7,6 %). Vähiten keskeytettiin lukio-opiskelua (3,4 %).

Lähde: Tilastokeskus/Koulutuksen keskeyttäminen.

Opiskelijoiden työssäkäynti opiskelupaikan mukaan 2000–2014 (prosenttia)

Heikko talouskehitys on vähentänyt opiskelijoiden työssäkäyntiä viime vuosina. Vuonna 2014 puolet kaikista 580 000 opiskelijasta kävi töissä.

Yleisintä työssä käyminen on yliopistoissa opiskeleville, joista yli 62 prosenttia käy töissä. Yli 18-vuotiaista lukiolaisista töissä käy noin neljännes.

Lähde: Tilastokeskus/Työssäkäyntitilasto.

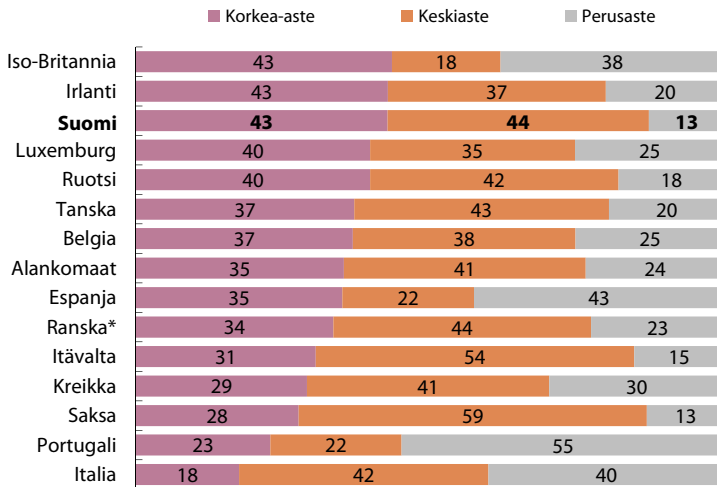
Työkäisen väestön koulutusrakenne eräissä EU-maissa 2015 (prosenttia)

Suomalaisista 25–64-vuotiaista lähes 43 prosenttia on suorittanut korkea-asteen opinnot. Luku on vanhojen EU-maiden kolmanneksi korkein.

Suomessa on myös Ruotsia ja Tanskaa enemmän keskiasteen koulutettuja eli lähinnä lukion tai ammattioppilaitoksien käyneitä, yli 44 prosenttia. Vielä isompi merkitys keskiasteen koulutuksella on Saksassa ja Itävallassa.

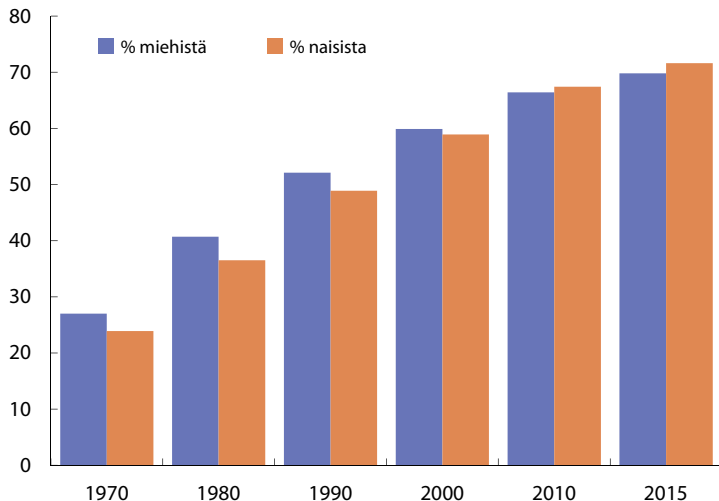
Vain perusasteen suorittaneita suomalaisia on 12,8 prosenttia, mikä on muihin EU-maihin verrattuna vähän. Portugalissa, Espanjassa ja Italiassa vain perusasteen varassa on yli 40 prosenttia väestöstä.

Lähde: OECD.

* Tieto vuodelta 2014.

Tutkinnon suorittaneiden osuus väestöstä* sukupuolen mukaan 1970–2015 (prosenttia)

* Yli 15-vuotiaat.

Nykyään yli 70 prosenttia suomalaisista on suorittanut peruskoulun jälkeisen tutkinnon. Koulutettujen naisten osuus ylitti koulutettujen miesten osuuden vuonna 2005.

Naisista 72 prosenttia on suorittanut vähintäänkin keskiasteen tutkinnon eli yleensä ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon, miehistä noin 70 prosenttia. Vuodesta 1970 koulutettujen naisten osuus on kolminkertaistunut ja miesten osuus 2,6-kertaistunut.

Esimerkiksi ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista naisia oli 59 prosenttia ja miehiä 41 prosenttia vuonna 2015.

Lähde: Tilastokeskus.

Väestön* koulutusasteen kehitys 1970–2015 (prosenttia)

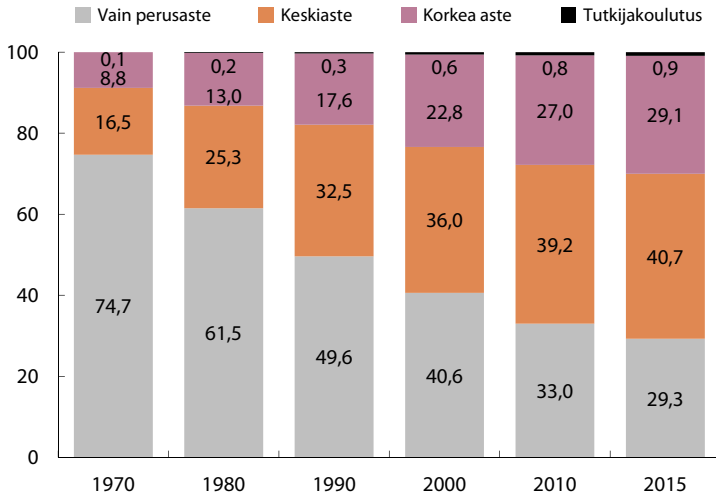
Suomalaisten koulutusaste on noussut selvästi 1970-luvulta. Vielä vuonna 1970 vain perusasteen suorittaneita oli 75 prosenttia yli 15-vuotiaista, vuonna 2015 luku oli 29 prosenttia.

Keskiasteen eli ammatillisen tutkinnon tai ylioppilastutkinnon suorittaneiden määrä on kasvanut 17 prosentista 41 prosenttiin. Korkeasteen tutkinnon suorittaneiden osuus on noussut 9 prosentista 29 prosenttiin.

Lähde: Tilastokeskus.

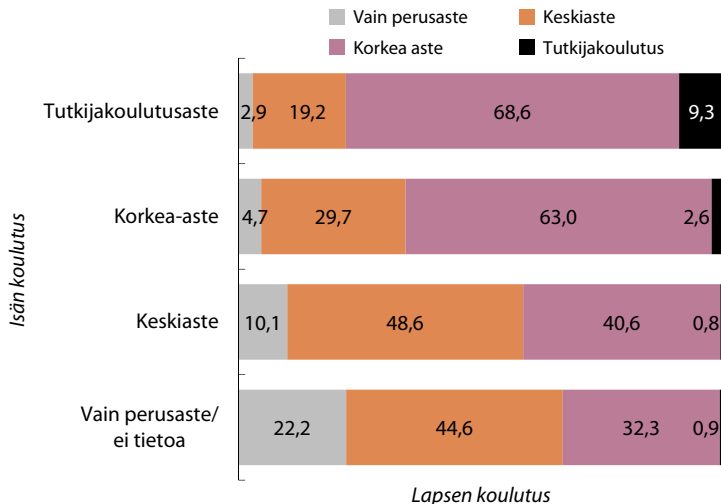
15 vuotta täyttänyt väestö 2015, milj. 4,59

Vain perusaste	1,35
Keskiaste	1,87
Korkea aste	1,34
Tutkijakoulutus	0,04

* Yli 15-vuotiaat.

Isän koulutustason vaikutus lapsen koulutustasoon 2015 (prosenttia)

Korkeakoulutus periytyy melko vahvasti. Korkeakoulutettujen vanhempien lapset hankkivat todennäköisesti korkean koulutuksen. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden isien lapsista 63 prosenttia on itsekin suorittanut korkea-asteen tutkinnon, vähintään ammattikorkeakoulun. Hyvin samansuuntainen vaikutus on äidin korkeakoulutuksella.

Lisäksi vähän koulutetut vanhemmat kannustavat lapsiaan opiskelemaan. Vain perusasteen suorittaneiden isien lapsista 22 prosenttia päättää opintonsa perusasteeseen, 45 prosenttia suorittaa toisen asteen ja 32 prosenttia korkea-asteen.

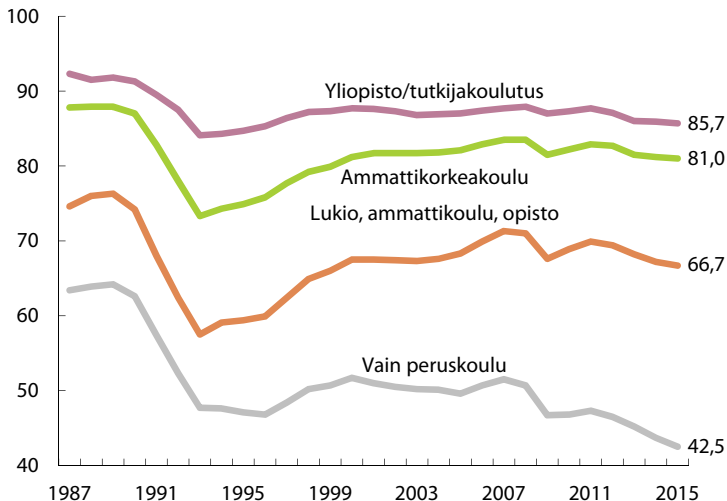
Lähde: Tilastokeskus.

Työllisyysasteet koulutustason mukaan 1987–2015 (prosenttia)

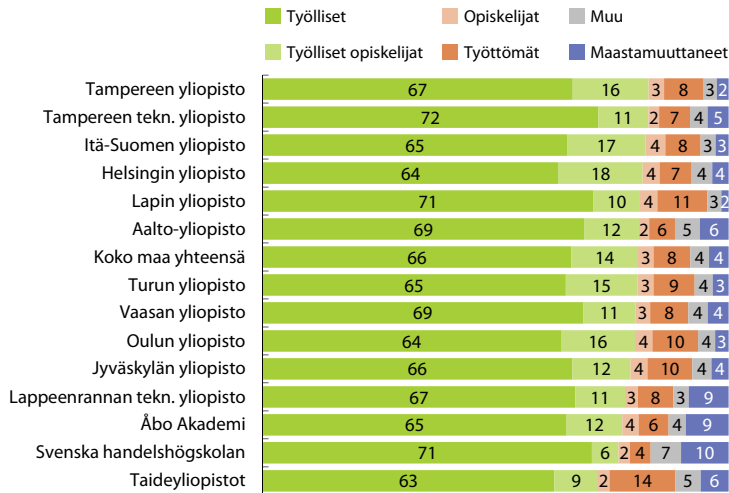
Koulutustaso vaikuttaa voimakkaasti työllistymiseen. Korkeakoulutettujen työllisyysaste oli 86 prosenttia, mutta vain peruskoulun suorittaneiden 43 prosenttia vuonna 2015. Lukion tai ammattikoulun käyneiden työllisyysaste oli 67 prosenttia ja ammattikorkeakoulun käyneiden 81 prosenttia.

Työllisyysaste on laskenut kaikilla koulutustasoilla finanssikriisistä alkaneen taloustaantumana (2008–) aikana. Vain peruskoulun käyneiden työllisyysaste on laskenut jopa 9 prosenttiyksikköä, akateemisten vain 2,2 prosenttiyksikköä.

Lähde: Tilastokeskus/Työssäkäyntitilasto.

Yliopistotutkinnon suorittaneiden työllisyys oppilaitoksen mukaan 2010–2014 (prosenttia)

Työllistävimmät yliopistot ovat viime vuosina olleet Tampereen yliopisto, Tampereen Teknillinen yliopisto ja Itä-Suomen yliopisto. Näistä yliopistoista yli 82 prosenttia valmistuneista on joko töissä tai jatkaa opintoja töiden ohella, kun keskimäärin luku on 80,6 prosenttia.

Heikoimmin ovat työllistyneet Taideyliopistossa tutkinnon suorittaneet, joista 72 prosenttia on töissä.

Ruotsinkielisten yliopistojen Åbo Akademin ja Svenska Handelshögskolanin sijoittumista työllistymisvertailussa heikentää keskimääräistä suurempi ulkomaille muuttaneiden osuus.

Lähde: Tilastokeskus.

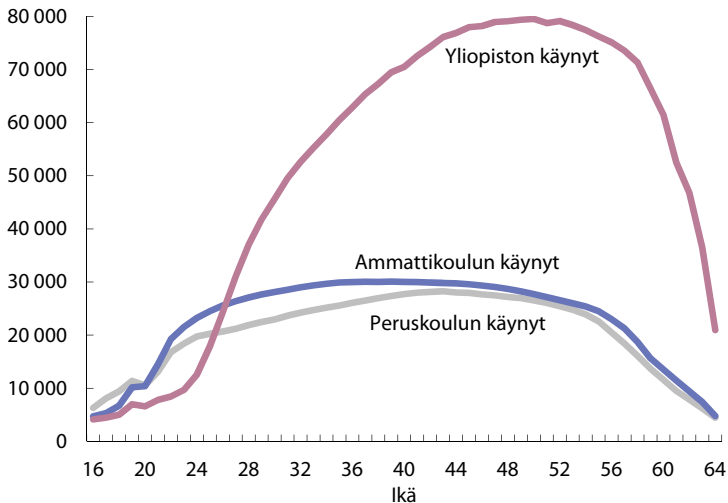
Miesten arvioidut koko työuran aikaiset tulot* koulutustason mukaan (euroa vuodessa)

Yliopistokoulutus on tuottoisa investointi. Keskimäärin korkeakoulutettu mies tienaa vuositasolla miltei koko työuransa ajan enemmän kuin vain peruskoulun tai ammattikoulun käynyt mies.

Korkeakoulutettu mies ansaitsee koko työuransa aikana kaikkiaan arviolta 2,54 miljoonaa euroa ennen veroja. Peruskoulusta työelämään siirtynyt tienaa työurallaan keskimäärin 1,0 miljoonaa euroa. Ammattikoulun käyminen taas nostaa ansiotasoa vain vähän, mutta pienentää riskiä ilman töitä jäämisestä.

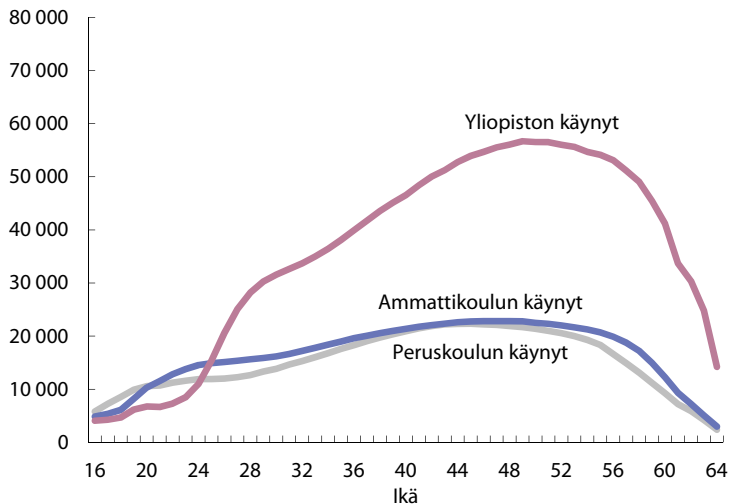
Palkkahuipun akateeminen mies kohtaa noin 48–52-vuotiaana, vähemmän kouluja käynyt 40–45-vuotiaana.

Lähde: Koerselman & Uusitalo (2014).

* Vuoden 2009 hinnoin ja palkoin.

Naisten arvioidut koko työuran aikaiset tulot* koulutustason mukaan (euroa vuodessa)

* Vuoden 2009 hinnoin ja palkoin.

Naisillakin yliopistokoulutuksen vaikutus työtuloihin on huomattava, mutta euroissa pienempi kuin miehillä (vrt. s. 28). Akateemisesti koulutettu nainen ansaitsee koko työuransa aikana arviolta 1,76 miljoonaa euroa ennen veroja, kun peruskoulu- tai ammattikoulupohjalla työskentelevä nainen ansaitsee 750 000–810 000 euroa.

Naisten koko työuran aikaiset työtulot jäävät kaikilla koulutustasoilla noin 30 prosenttia miesten tuloja alhaisemmiksi.

Lähde: Koerselman & Uusitalo (2014).

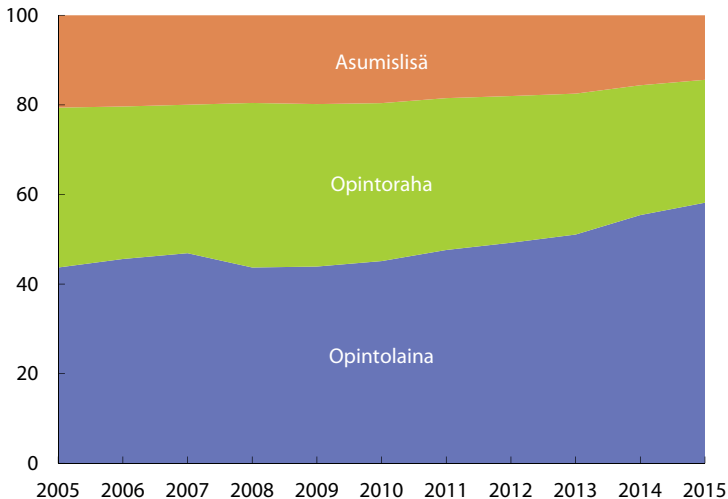
Korkeakouluopiskelijoiden opintotuen rakenne 2005–2015 (prosenttia)

Ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden tuet ovat muuttuneet lainapainotteisiksi. Valtion takaama opintolaina on keskimäärin 58 prosenttia opiskelijan tuista, kun vuonna 2005 se oli 44 prosenttia. Opintorahan osuus tukipotista on laskenut 28 prosenttiin 36 prosentista.

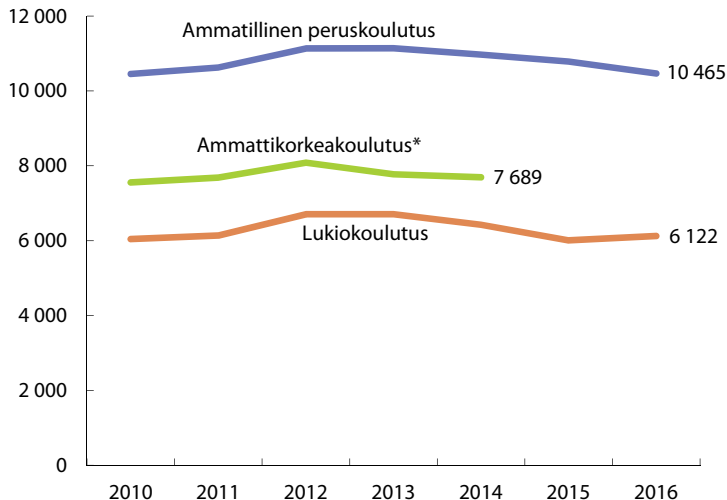
Valtion takaama opintolaina on 400 euroa kuukaudessa lukuvuonna 2016–2017. Jos tutkinto suoritetaan määräajassa, valtio hyvittää osan lainasta.

Opintorahaa ammattikorke- tai korkeakouluopiskelija saa enintään 336,76 euroa kuukaudessa ja asumislisää 201,60 euroa.

Lähde: Kansaneläkelaitos.

Koulutuksen keskimääräiset yksikköhinnat 2010–2016 (euroa vuodessa oppilasta kohti)

*Tiedot puuttuvat vuosilta 2015–2016.

Koulutusten keskimääräiset valtakunnalliset yksikköhinnat ovat kehittyneet hyvin maltillisesti. Ammatillisessa koulutuksessa kustannukset ovat yli 10 000 euroa oppilasta kohti. Lukiolaisen opintovuosi maksaa keskimäärin alle 6 500 euroa ja peruskoululaisen noin 7 600 euroa (ks. taulukko alla).

Yksikköhinnat perustuvat kuntien toteutuneisiin käyttökustannuksiin, ja niitä käytetään valtionosuuksien laskemiseen.

Lähde: Opetushallitus.

Yksikköhinnat 2014 (euroa vuodessa/oppilas)

Perusopetus	7 634
Lukiokoulutus	6 426
Ammattikoulutus	10 970
Ammattikorkeakoulutus	7 689

Opetushenkilöstön palkkojen osuus koulujen kustannuksista 2014 (prosenttia, miljoonaa euroa)

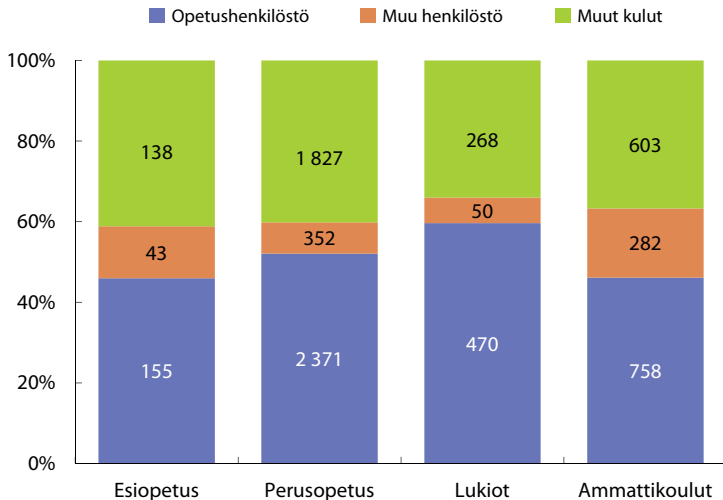
Koulustoiminnan kustannuksista noin 60 prosenttia on henkilöstökustannuksia. Osuus on likimain sama kaikilla koulutuksen tasoilla esikouluista yliopistoihin.

Varsinaisen opetushenkilöstön osuus kustannuksista vaihtelee esiopetuksen 46 prosentista lukioiden 60 prosenttiin. Ammattikouluissa muun kuin opetushenkilöstön osuus on muita kouluja suurempi, 17 prosenttia.

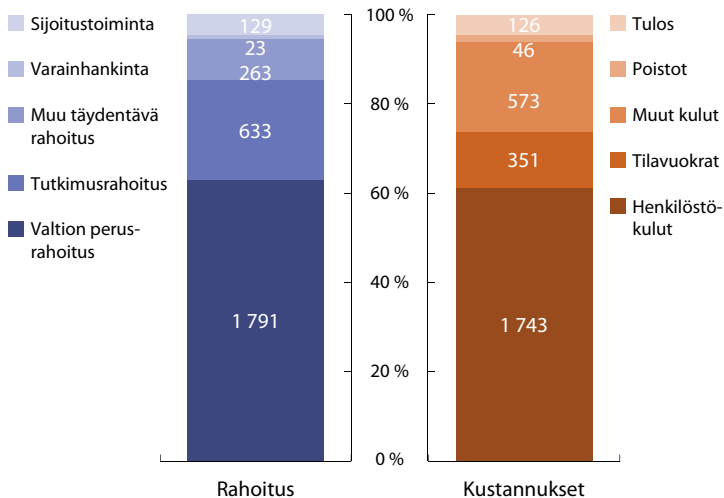
Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Kokonaiskustannukset 2014 (milj. eur)

Esiopetus	337
Perusopetus	4 550
Lukiot	788
Ammattikoulut	1 644
Yhteensä	7 319

Yliopistojen rahoitus ja kustannukset 2015 (prosenttia, miljoonaa euroa)

Yliopistojen kokonaisrahoitus oli 2,8 miljardia euroa vuonna 2015. Siitä 63 prosenttia eli 1,8 miljardia tuli suoraan valtion perusrahoituksesta.

Yliopistot keräsivät julkista tutkimusrahoitusta ja muuta rahoitusta noin 900 miljoonaa euroa. Varainhankinta ja sijoitustuotot toivat yliopistoille noin 150 miljoonaa euroa.

Yliopistojen kustannuksista 1,7 miljardia euroa eli 62 prosenttia oli henkilöstökustannuksia. Tilavuokriin meni noin 350 miljoonaa euroa.

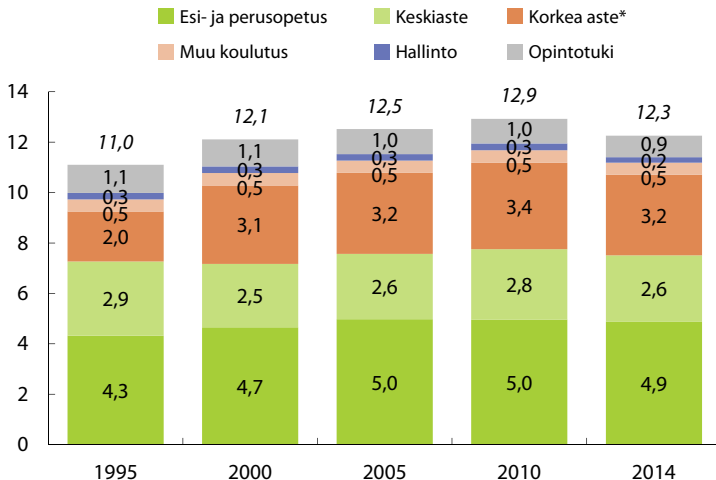
Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö/
Yliopistojen tilinpäätökset.

Koulutuksen käyttömenojen jakautuminen 1995–2014 (vuoden 2014 hinnoin, miljardia euroa)

Koulutuksen käyttömenoet ovat kasvaneet vuodesta 1995 noin 9 prosenttia, joskin aivan viime vuosina niitä on leikattu. Vuonna 2014 oppilaitosten käyttömenoet, koulutuksen hallintomenot ja opintotuen menot olivat yhteensä 12,3 miljardia euroa.

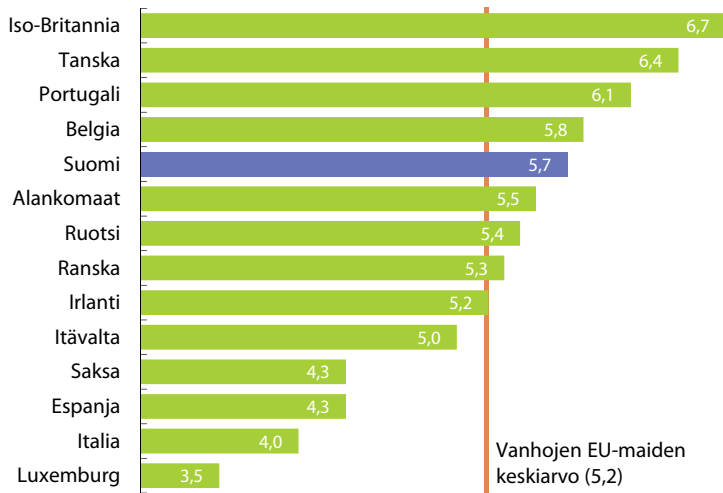
Esi- ja perusasteen käyttömenoet olivat 4,9 miljardia, lukion ja ammattioppilaitosten 2,6 miljardia ja korkeakoulujen 3,2 miljardia. Kaikki opintotukimenot olivat yhteensä 0,9 miljardia.

Lähde: Tilastokeskus.

* Rahoitusuudistuksen takia yliopistojen vuosien 2010 ja 2014 tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia aiempien kanssa.

Koulutusmenot suhteessa bruttokansantuotteeseen eräissä EU-maissa* 2013 (prosenttia)

* Tietoa Kreikasta ei ole saatavilla.

Suomessa koulutusmenojen eli koululaitosten julkisten ja yksityisten menojen suhde bruttokansantuotteeseen nousee korkeammaksi kuin vanhoissa EU-maissa keskimäärin. Suomessa suhdeluku on 5,7 prosenttia. Samalla tasolla koulutusmenot ovat Ruotsissa, 5,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Britanniassa, Tanskassa ja Portugalissa suhdeluku nousee yli 6 prosenttiin. Saksassa, samoin Espanjassa ja Italiassa, koulutusmenojen suhde bruttokansantuotteeseen jää noin 4 prosenttiin.

Lähde: OECD.

Lähteet

Koerselman, K. & Uusitalo, R. (2014): The risk and return of human capital investments, *Labour Economics* 30 (2014) 154–163.

Malin, A., Sulkunen, S. & Laine, K. (2013): PIAAC 2012. Kansainvälisen aikuistutkimuksen ensituloksia, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:19, <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/okm19.pdf?lang=fi>

OECD (2016): Education at a Glance 2016, <http://www.oecd.org/edu/education-at-a-glance-19991487.htm>

OECD (2017): Programme for International Student Assessment (PISA), <http://www.oecd.org/pisa/>

OECD (2016): Skills Matter: Further Results from the Survey of Adult Skills, OECD Skills Studies, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264258051-en>

Tilastokeskus: Koulutustilastot, <http://www.stat.fi/til/kou.html>

Kansainväliset yliopistovertailut

Brittiläisen koulutusyhtiön Quacquarelli Symondsin julkaisema vertailu: www.topuniversities.com.

Times Higher Education -julkaisun vertailu: www.timeshighereducation.com.

Taiwanilaisen NT-yliopiston vertailu: nturanking.lis.ntu.edu.tw.

Shanghai Jiao Tong -yliopiston julkaisema Academic Ranking of World Universities: www.shanghairanking.com.

9 789516 128679 5

ISBN 978-951-628-679-5

Paljonko maksaa peruskoululaisen opintovuosi? Miten pitkään kestää opintoputki ensimmäiseltä luokalta maisteriksi? Mihin yliopistoon pääsee helpoimmin opiskelemaan? Missä määrin koulutustaso vaikuttaa palkkatasoon?

EVA Fakta *Todistus koululle* vastaa näihin ja muihin koulutusjärjestelmämme peruskysymyksiin. Koulutuksen tunnusluvut on koostettu pääasiassa Tilastokeskuksen koulutustilastoista ja teollisuusmaiden yhteistyöjärjestön OECD:n tilastoista.

eva
ELINKEINOELÄMÄN
VALTUUSKUNTA